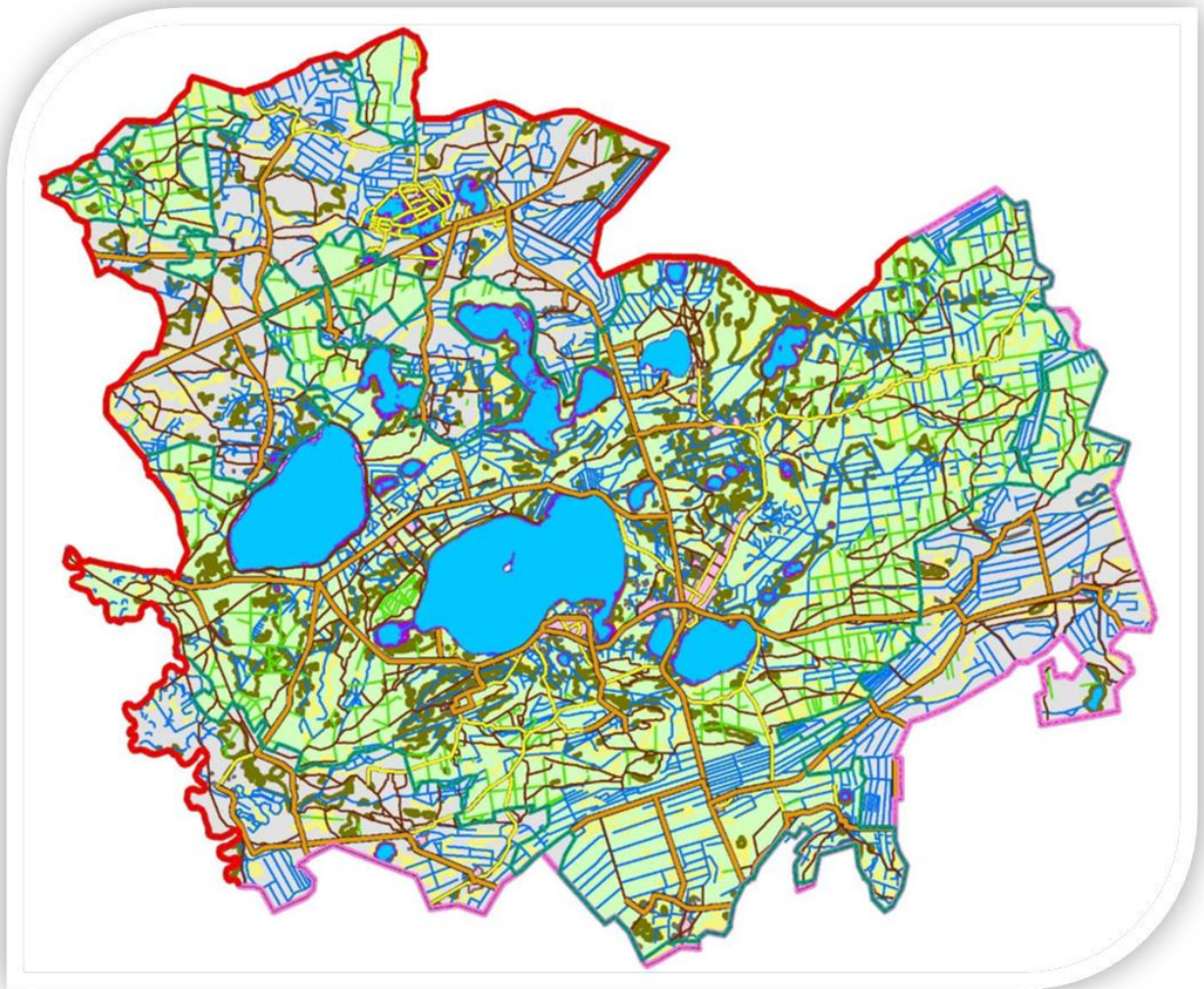

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

**ШАЦЬКА МІЖВІДОМЧА НАУКОВО-ДОСЛІДНА
ЕКОЛОГІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ**

19 жовтня 2012

ПРОТОКОЛ

засідання Координаційної ради

Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії (МНДЕЛ)

19 жовтня 2012 року

Шацька експериментальна база
Фізико-механічного інституту НАНУ,
с. Світязь, Шацький р-н, Волинська обл.

Всього у засіданні взяли участь 23 учасника, зокрема 1 академік НАН України, 3 директори наукових установ та організацій, Голова Шацької районної ради, 2 доктори наук та 9 кандидатів наук. Список учасників засідання додається до протоколу (*Додаток 1*).

Запрошення членам Координаційної ради (КР) для участі у засіданні (*Додаток 2*) та проект Програми науково-дослідних робіт Шацької МНДЕЛ на 2013÷2015 рр., підготовлений на базі письмових пропозицій організацій-учасників, були надіслані кожному членові Координаційної ради перед проведенням засідання.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

засідання Координаційної ради Шацької МНДЕЛ 19.10.12 р.

1. Вступне слово Голови Координаційної ради академіка НАН України В.В. Панасюка.
2. Коротка інформація представників організацій учасників Шацької МНДЕЛ про основні результати діяльності за період 2009-2012 роки.
3. Обговорення і затвердження програми науково-дослідних робіт (пріоритетних напрямків) Шацької МНДЕЛ на період 2013-2015 роки.
4. Внесення змін до персонального складу Координаційної Ради Шацької МНДЕЛ.
5. Обговорення та затвердження Ухвали засідання КР Шацької МНДЕЛ.

Порядок денний затверджений одногосно учасниками засідання КР Шацької МНДЕЛ.

СЛУХАЛИ:

По п. 1 порядку денного. Вступне слово Голови Координаційної ради академіка НАН України В.В. Панасюка.

1. Проблема моніторингу стану і динаміки змін природних наземних комплексів і вироблення рекомендацій щодо збереження довкілля - є одним із найважливіших пріоритетів довгострокової державної політики України. Про це сказано в Указі Президента України від 23 травня 2005 року. Велику увагу цій проблемі приділяють державні інституції, зокрема Кабмін України та його міністерства, НАН України, МОН України тощо. Так, Кабмін України 5 грудня 2007 року затвердив Державну цільову екологічну програму проведення моніторингу навколишнього природного середовища на період 2008-2012 роки, діє Загальнодержавна програма формування екологічної мережі України на 2000-2015 рр. та інші.

2. Особливу роль у збереженні довкілля відіграють територіальні природні комплекси, що охороняються відповідним вітчизняним та міжнародним законодавством, зокрема заповідники, біорезервати та інші. Проблема збереження довкілля - це загальносвітова проблема (екологічні проблеми не мають кордонів). Тому за останні десятиліття ЮНЕСКО та уряди багатьох країн світу значну увагу приділяють створенню транскордонних біорезерватів. В Україні створена і функціонує мережа заповідних територій, що увійшли у міжнародну систему ЮНЕСКО. І для нас, у першу чергу, заслуговує на увагу ТБР "Західне Полісся".

19 жовтня 2012

3. Західні кордони України безпосередньо граничать з країнами Євросоюзу. Тому ефективна природоохоронна діяльність на цих прикордонних територіях є привабливою для Євросоюзу, для України, Польщі і Білорусі, і повинна слугувати одним із фундаментів, на якому повинно будуватися транскордонне співробітництво на наших теренах, і який необхідно враховувати при розробці інноваційно-інвестиційних механізмів регулювання розвитку прикордонного регіону. Зокрема, саме тепер, коли ЮНЕСКО 5 вересня 2012 року у Варшаві вручило дипломи (сертифікати) про створення ЮНЕСКО транскордонного біорезервату "Західне Полісся", у який входять терени Полісся України, Польщі та Білорусі, це вимагає від нас – учасників Шацької МНДЕЛ працювати над організацією міжнародної співпраці в рамках природоохорони ТБР "Західне Полісся". Ми маємо планувати і виконувати цю роботу.

4. Для вирішення цих питань і проведення широкого комплексу досліджень екосистем заповідних територій, зокрема Шацького НПП, за підтримки НАН України і особисто Б.Є. Патона у 2006 році була створена спільним наказом Шацька міжвідомча науково-дослідна екологічна лабораторія (Шацька МНДЕЛ), засновниками якої стали: НАН України (ФМІ та Інститут ботаніки (ІБ)), МОН України (Національний лісотехнічний університет України (НЛТУ) у Львові), Держкомлісгосп України (Шацький НПП). Виробничі потужності Шацької МНДЕЛ розташовані на Шацькій експериментальній базі ФМІ на березі озера Світязь, на якій розташований також декаметровий радіотелескоп УРАН-3, який входить до складу системи радіоінтерферометрів з наддовгою базою УРАН, що включена до переліку наукових об'єктів, які становлять національне надбання України.

5. У 2007-2008 роках учасниками Шацької МНДЕЛ стали нові учасники: Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі (ЦАКДЗ) (директор академік В.І. Лялько) ІГН НАН України, Луцький державний технічний університет (ректор В.В. Божидарнік), Поліська дослідна станція Національного наукового центру "Інститут ґрунтознавства та агрохімії" УААН, Волинський центр "Облдержродючості". Це фактично зробило лабораторію самодостатньою в плані для виконання завдань, що поставлені перед лабораторією. Результати виконання одного із основних завдань, виконаних лабораторією за цей період, а саме результати виконання впродовж 2009÷2011 рр. наукових досліджень за темою "Розроблення методів і засобів комплексного моніторингу стану і динаміки локальних екосистем заповідних територій з метою забезпечення їх екологічної стабільності" впроваджені у Шацькому НПП у 2011р., зокрема впроваджений базовий варіант геоінформаційної системи (ГІС) Шацького НПП, призначеної для збору, архівування та аналізу даних про стан природно-територіальних комплексів та динаміку його змін на території НПП, зокрема даних комплексного моніторингу цієї території, отриманих на основі результатів наземних спостережень та тематичного аналізу космічних знімків. У створенні ГІС приймали активну участь ФМІ НАНУ, ЦАКДЗ НАНУ, Шацький НПП, ІБ НАНУ. Створена ГІС є ефективним сучасним інструментарієм для підготовки рекомендацій для державних органів управління екосистемами заповідних територій відповідно до міжнародних вимог і стандартів управління. Загальна структура ГІС Шацького НПП, яка спрямована на вирішення задач управління екосистемами заповідних територій Шацького НПП, може бути поширена і на вирішення проблеми управління ТБР "Західне Полісся" в цілому.

6. За роки, що минули з цього часу, у Шацької МНДЕЛ вже є також і інші важливі напрацювання. Наприклад. На сьогодні ряд озер цього унікального Шацького озерного комплексу знаходяться під впливом значних зовнішніх (природних і антропогенних) факторів, що призводить до їх замулювання, зміни конфігурації їх контурів, зміни вмісту забруднюючих компонентів у воді, міняється стан ґрунтів у біляозерному околі тощо. Спільна діяльність організацій в рамках Шацької МНДЕЛ вже дозволила реалізувати важливе дослідження з проблеми зміни берегової лінії озера Світязь за останні 150 років. Ці результати засвідчують, що контур озера Світязь залишається практично стабільним впродовж цього періоду, а його незначні коливання зумовлені сезонними кліматичними

19 жовтня 2012

умовами. Такі дослідження необхідно виконати і для інших озер Шацької групи, в яких деградаційні процеси проходять значно інтенсивніше, а також для озер на території Польщі та Білорусії, яка граничить з Шацьким НПП. І наші сусіди у цьому зацікавлені. Це має стати важливим завданням нашої співпраці в рамках ТБР "Західне Полісся". Але конкретизація реалізації цих завдань має стати предметом нашої співпраці в рамках діяльності ТБР "Західне Полісся".

7. Наведу ще деякі результати, отримані науковцями Шацької МНДЕЛ за останні 3-5 років з використанням методів дистанційного зондування Землі та аналізу космознімків. Побудовані на основі космознімків тематичні карти поширення хвойних і листяних лісів на території Шацького НПП. Прослідковано динаміку розвитку кар'єрного господарства на території Шацького НПП та динаміку вирубок лісів за 2005-2011 роки. Працівниками ЦАКДЗ, ФМІ і Шацького НПП сформована система калібрувальних-завіркових полігонів на території Шацького НПП для ідентифікації космічних і наземних результатів досліджень, створено відповідні банки даних з цих досліджень. За такими даними (як нові задачі) має наповнюватися ГІС система Шацького НПП та ТБР "Західне Полісся". Ще один організаційний результат. ФМІ разом з НЛТУ створив Спільний навчальний клас з ГІС-технологій для навчання студентів і підвищення кваліфікації спеціалістів, які будуть використовувати ГІС-технології для таких моніторингових досліджень.

8. За минулі роки (2008-2012 рр.) учасниками нашої лабораторії підготовлено за результатами досліджень локальних екосистем на території Шацького НПП ряд наукових публікацій, зокрема важливих монографічних праць, а також виступів на українських та міжнародних конференціях, зокрема останні виступи здійснені на 3-й міжнародній науково-практичній конференції "Екологічні проблеми Шацького НПП" (17-19 жовтня 2012 р.). Це все є звітними матеріалами діяльності Шацької МНДЕЛ за минулі роки.

Наведені вище результати - це є далеко не повні здобутки діяльності організацій Шацької МНДЕЛ за минулі 3-5 років.

Тепер нам необхідно коротко заслухати інформації про виконання попередніх завдань, які виконували учасники лабораторії, а також обговорити та затвердити Програму пріоритетних науково-дослідних робіт на наступні 2013-2015 роки.

По п. 2 порядку денного. Коротка інформація представників організацій учасників Шацької МНДЕЛ про основні результати діяльності за період 2009-2012 роки.

ВИСТУПИЛИ:

1. Від ФМІ НАНУ Кошовий В.В.

Відзначив, що основні результати, напрацьовані за звітний період у ФМІ НАНУ, стосуються: створення системи комплексного екологічного моніторингу стану екосистем на території Шацького НПП, яка націлена, зокрема, і на відслідковування процесів впливу будівництва Хотиславського кар'єру; створення і впровадження екологічно-орієнтованої ГІС Шацького НПП; дослідження проблеми сонячно-земних зв'язків на заповідних територіях Західного Полісся, які є еталоном для дослідження впливу сонячної активності на екологічні процеси на Землі; підготовки міжнародних проектів за програмою Добросусідства, зокрема за звітний період на конкурс програми Добросусідства Польща-Україна-Білорусь було підготовлено і подано 4 проекти, два з яких відібрані відбірковою комісією Програми як резервні для фінансування, один (ТРИ ПОЛІССЯ) завершений у 2009 р., а один проект (НАВІТ-CHANGE) виконується в даний час трьома учасниками Шацької МНДЕЛ в рамках програми Добросусідства Центральної Європи, зокрема, підготовлена та опублікована книга «Три Полісся» (спільна стратегія охорони і екологічного використання природної спадщини територій білорусько-польсько-українського прикордоння), яка стала важливою складовою ухвали ЮНЕСКО про створення ТБР «Західне Полісся».

19 жовтня 2012

2. Від Шацького НПП Юрчук П.В.

Інформував, як учасник спільних засідань представників МАВ-Комітету ЮНЕСКО та національних МАВ-комітетів Польщі, України та Білорусі у Вашаві та Уршуліні, щодо вручення сертифікатів ЮНЕСКО про створення транскордонного біосферного резервату (ТБР) «Західне Полісся». Відзначив, що значний об'єм робіт у підготовці цього рішення виконали і організації-учасники Шацької МНДЕЛ. Підтвердив, що як потенційний представник України у складі Координаційної ради ТБР «Західне Полісся», яка формується у даний час, докладе всіх зусиль, щоб організації і науковці Шацької МНДЕЛ були вчасно інформовані про її діяльність. Відзначив, також, високий і діловий рівень співпраці між Шацьким НПП та ФМІ НАНУ.

3. Від Волинського центру "Облдержродючості" Зінчук М.І. Підняв проблему про необхідність закладання нових стаціонарів (або активізацію існуючих) щодо агроекологічних та агрохімічних досліджень ґрунтів. Вважає актуальним питання ширшого використання ГІС-класу Шацької МНДЕЛ для навчання спеціалістів організацій, які працюють у галузі охорони природного довкілля.

4. Від Поліської дослідної станції Національного наукового центру "Інститут ґрунтознавства та агрохімії" УААН Гаврилюк В.А. Ознайомив з результатами комплексу робіт, виконаних його організацією, з проведення моніторингу деградації торфовищ. Вважає за необхідне приділити цій проблемі значну увагу, враховуючи важливість таких територій і для сільського господарства і для екології.

5. Від НЛТУ МОНУ Копій Л.І. запропонував попрацювати над створенням моніторингової сітки на профілі Світязь-Хотиславський кар'єр для закладання гектарних пробних площ в різних типах лісу для відслідковування динаміки зміни лісорослинних умов (зволоження і трофність ґрунту), а також можливості навчання операторів на базі ГІС-класу для подальшої побудови прогностичних моделей розвитку екологічної ситуації регіону.

6. Член Координаційної ради Шацької МНДЕЛ Ященко П.Т розглянув сучасні тенденції розвитку фітостроми Шацького поозер'я, виявлені за результатами ботанічного моніторингу, що ведеться в Інституті екології Карпат НАНУ протягом 35 років. За цей час у фітостромі поозер'я вже відбулися значні зміни, і сучасні їх особливості відображають пристосування фітобіоти до нових екологічних умов. Ознайомив з розробленим ним підходом до оцінювання висотного розподілу різновидів рослинності (в межах зміни висоти над рівнем моря рельєфу місцевого ландшафту Шацького НПП) і запропонував провести на цій основі комплексні дослідження з використанням отриманих в Інституті екології Карпат результатів та тематичних карт і цифрових карт рельєфу території Шацького НПП, отриманих ФМІ НАНУ на основі обробки космоснімків цієї території за період останніх 30-и років, з метою визначення співвідношення площ, які займають різновиди рослинності у геосистемі Шацького НПП, та тенденції їх змін за цей період.

Говорячи про подальший прогноз розвитку фітобіоти, зазначив, що реакція фітостроми на антропогенні збурення екологічної ситуації проявляється лише протягом певного періоду, вона може служити переважно доповнюючим показником оцінки змін у просторових екологічних нішах. Тому для подальшого моніторингу за змінами екологічної ситуації в регіоні важливим є слідкування перш за все за рівнем залягання вод у межах поозер'я як сенсорним показником можливого пливу потужних антропогенних трансформацій поза межами України.

19 жовтня 2012

У випадку можливих великомасштабних змін екологічної ситуації у межах поозер'я реакція фітобіоти буде відображати як охарактеризовані тенденції, так і можливо якісь інші, які ми поки що не можемо передбачити.

7. Член Координаційної ради Шацької МНДЕЛ Шевчук М.Й. наголосив на необхідності організації круглих столів з проблем впливу розробки Хотиславського кар'єру на природу та рівень води озер у Шацькому НПП, а також організації спільної конференції з Поліським аграрно-екологічним інститутом (Білорусь) для розгляду наукових підходів щодо оцінювання цього впливу.

По п. 3 порядку денного. Обговорення і затвердження програми науково-дослідних робіт (пріоритетних напрямків) Шацької МНДЕЛ на період 2013-2015 роки.

Координаційна рада Шацької МНДЕЛ розглянула проект Програми науково-дослідних робіт Шацької МНДЕЛ на 2013-2015 рр. Проект підготовлений на основі пропозицій організацій-учасників Шацької МНДЕЛ, які були подані у письмовому вигляді до Координаційної ради в період підготовки засідання та оформлені у вигляді проекту

«Програма науково-дослідних робіт Шацької МНДЕЛ на 2013-2015 рр.». Цей проект Координаційна рада затвердила одноголосно (Додаток 3).

По п. 4 порядку денного. Внесення змін до персонального складу Координаційної Ради Шацької МНДЕЛ.

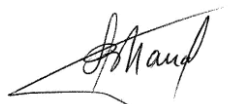
Голова КР Шацької МНДЕЛ Панасюк В.В. запропонував внести зміни до персонального складу Координаційної ради у зв'язку із об'єктивними причинами і затвердити новий персональний склад КР Шацької МНДЕЛ. Запропонований оновлений склад Координаційної Ради, після обговорення, затверджено одноголосно (Додаток 4).

По п. 5 порядку денного. Обговорення та затвердження Ухвали засідання КР Шацької МНДЕЛ

УХВАЛИЛИ:

Заслухавши вступне слово голови Координаційної ради Шацької МНДЕЛ, коротку інформацію представників організацій учасників Шацької МНДЕЛ про основні результати діяльності за період 2009-2012 років та обговоривши одержані результати, члени Координаційної ради Шацької МНДЕЛ одноголосно затвердили Ухвалу засідання (Додаток 5), в якій в цілому діяльність Шацької МНДЕЛ за звітний період схвалили, а Програму науково-дослідних робіт на 2013-2015 рр. взяли до керівництва та виконання.

Голова Координаційної ради
Шацької МНДЕЛ,
академік НАН України

В.В. Панасюк

Секретар КР Шацької МНДЕЛ

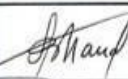

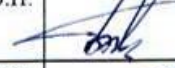

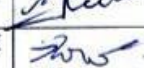

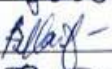
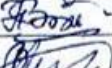
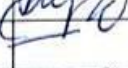
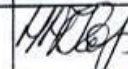

О.В. Альохіна

19 жовтня 2012

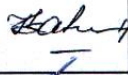

Шацької МНДЕЛ
від 19.10.2012р.

**Список учасників
засідання Координаційної ради
Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії
19.10.2012 р. у селі Світязь Шацького району Волинської області**

№	ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я ТА ПО-БАТЬКОВІ	ОРГАНІЗАЦІЯ, ПОСАДА, НАУКОВЕ ЗВАННЯ	ПІДПИС
1	Панасюк Володимир Васильович	Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка Національної академії наук України, директор, академік НАН України, Голова Координаційної ради.	
2	✓ Юрчук Петро Володимирович	Шацький НПП (Шацьк), директор, заступник завідувача Шацької МНДЕЛ.	
3	Кошовий Володимир Вікторович	Завідувач Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії, Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка Національної академії наук України (Львів), завідувач відділу, к.т.н.	
4	Найда Володимир Степанович	Голова Шацької районної держадміністрації.	
5	✓ Сидорук Ігор Васильович	Шацький НПП (Шацьк), заст. директора	
6	Зінчук Микола Іванович	Волинський центр "Облджеродючість" (Луцьк), директор, к.с.-г.н.	
7	Гаврилук Володимир Андрійович	Поліська дослідна станція ННЦ „ІГА імені О.Н. Соколовського” директор, к.с.-г.н.	
8	Шевчук Михайло Йосипович	Волинський національний університет ім. Л. України, Завідувач кафедри ботаніки і садово-паркового господарства, д.с.-г.н., професор.	
9	Яценко Павло Тихонович	Інститут екології Карпат Національної академії наук України (Львів), вчений секретар інституту, старший науковий співробітник, к.б.н.	
10	Мерленко Ігор Михайлович	Луцький національний технічний університет МОН України – Волинський центр «Облджеродючість» (Луцьк), к.с.-г.н.	
11	Копій Леонід Іванович	завідувач кафедри екології Національного лісотехнічного університету України, д.с.-г.н., професор (м. Львів)	
12	Горбань Ігор Миронович	Львівський національний університет ім. І. Франка - ФМІ НАНУ (Львів), ст.н.с., к.б.н.	
13	Мельничок Лев Степанович	ФМІ НАНУ (Львів), зав. ШЕЛ, наук.співр., к.т.н.	
14	Матейчик Василь Іванович	Шацький національний природний парк, заст. директора	
15	Хомик Наталія Володимирівна	Шацький НПП (Шацьк), к.т.н., ст.н.с	
16	✓ Туріч Віталій Вікторович	Шацький НПП (Шацьк), н.с.	
17	Пилиповець Любов Василівна	ФМІ НАНУ (Шацьк), зав.відділу, зав. ШЕБ ФМІ	
18	Корусь Микола Миколайович	ФМІ НАНУ (Шацьк), інженер I кат.	
19	Піць Наталія Андріївна	ФМІ НАНУ (Львів), м.н.с.	

19 жовтня 2012

2

20	Альохіна Ольга Володимирівна	ФМІ НАНУ (Львів), секретар Координаційної Ради Шацької МНДЕЛ, м.н.с.	
21	Курсіш Ірина Йосифівна	ФМІ НАНУ (Львів), пров. інж	
22	Івченко Дарья Вікторівна	ФМІ НАНУ (Львів), інж II кат.	
23	Івантишин Олег Любомирович	ФМІ НАНУ (Львів), н.с.	
24	<i>Тамеджув Володимир Васильович</i>	<i>Талова районної ради.</i>	
25			
26			
27			
28			
29			
30			
31			
32			

Секретар Координаційної Ради Шацької МНДЕЛ

Альохіна О.В.

19 жовтня 2012

*Додаток 2
до протоколу засідання КР
Шацької МНДЕЛ
від 19.10.2012р.*

Шановному члену Координаційної ради Шацької МНДЕЛ

П. _____

Для підведення підсумків п'ятирічної діяльності Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії (МНДЕЛ) за період 2008÷2012 рр. і у зв'язку із необхідністю уточнення програми роботи лабораторії на період 2013÷2015 рр., що обумовлено створенням і юридичним оформленням ЮНЕСКО 05 вересня 2012 р. Транскордонного біосферного резервату “Західне Полісся” і зростанням ймовірності розширення екологічних загроз для територій природно-заповідного фонду Західного Полісся, в першу чергу, Шацького національного природного парку, обумовлених будівництвом Хотиславського кар'єру і глобальними кліматичними змінами, пропоную провести 19 жовтня 2012 р. чергове засідання Координаційної ради (КР) Шацької МНДЕЛ на Шацькій експериментальній базі Фізико-механічного інституту НАН України за адресою: село Світязь Шацького району Волинської області, Шацька експериментальна база Фізико-механічного інституту НАН України, і прошу Вас прийняти участь у цьому засіданні. Дата і час проведення засідання вибрані з урахуванням часових рамок і програми проведення Східноєвропейським національним університетом імені Лесі Українки в період з 17.10.12 р. по 19.10.12 р. III Міжнародної науково-практичної конференції “Екологічні проблеми Шацького національного природного парку”.

Пропонований порядок денний засідання КР Шацької МНДЕЛ.

1. Вступне слово Голови Координаційної ради — **15:00÷15:10.**
2. Короткі (до 10 хв.) звіти представників організацій учасників Шацької МНДЕЛ про основні результати діяльності за період 2008÷2012 рр. — **15:10÷16:30.**
3. Кава-брейк — **16:30÷16:50.**
4. Обговорення звітів і затвердження програми науково-дослідних робіт (пріоритетних напрямків) Шацької МНДЕЛ на період 2013÷2015 рр. — **16:50÷17:30.**
5. Обговорення і прийняття Ухвали засідання КР Шацької МНДЕЛ — **17:30÷18:00..**

Підтвердження Вашої згоди щодо участі у засіданні та пропозиції щодо формування програми або іншого часу і місця проведення засідання прошу надіслати на адресу завідувача Шацької МНДЕЛ Кошового Володимира Вікторовича (тел/факс: (322) 63 72 18, e-mail: koshovy@ipm.lviv.ua/).

Голова Координаційної ради
Шацької МНДЕЛ,
академік НАН України

В.В. Панасюк

19 жовтня 2012

Додаток 3
до протоколу засідання КР
Шацької МНДЕЛ
від 19.10.2012р.

ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ
Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії
на 2013 – 2015 роки

Програма спрямована на розв'язання ряду важливих наукових і еколого-господарських питань Шацького національного природного парку (ШНПП) з урахуванням його входження до створеного і юридично оформленого 05 вересня 2012 р. Транскордонного біосферного резервату “Західне Полісся” (ТБР-ЗП).

Організації-учасники Шацької МНДЕЛ.

№п/п	Назва установи (аббревіатура), місто	Підпорядкованість (аббревіатура)	Керівник установи, підпис погодження програми
1	Шацький національний природний парк (ШНПП), м. Шацьк Волинська обл.	Державне агентство лісових ресурсів України (ДАЛРУ)	Юрчук Петро Володимирович
2	Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка (ФМІ), м. Львів	Національна академія наук України (НАНУ)	Панасюк Володимир Васильович
3	Національний лісотехнічний університет України (НЛТУ), м. Львів	Міністерство освіти і науки України (МОНУ)	Туниця Юрій Юрійович
4	Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного (ІБ), м. Київ	Національна академія наук України (НАНУ)	Мосякін Сергій Леонідович
5	Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук (ЦАКДЗ ІГН), м. Київ	Національна академія наук України (НАНУ)	Лялько Вадим Іванович
6	Луцький національного технічного університету (ЛНТУ), м. Луцьк	Міністерство освіти і науки України (МОНУ)	Божедарник Віктор Володимирович
7	Поліська дослідна станція Національного наукового центру “Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О.Н. Соколовського” (ПДС ННЦ ІГА, м. Луцьк	Українська академія аграрних наук (УААН)	Гаврилук Володимир Андрійович
8	ДУ Державний науково-технологічний центр охорони родючості ґрунтів “Центрдержродючість” (ДНТЦ “Центрдержродючість”), м. Луцьк	Міністерство аграрної політики та продовольства України (МАППУ).	Зінчук Микола Іванович

Пріоритетні напрямки діяльності організацій-учасників в рамках Шацької МНДЕЛ

1. Еколого-біологічні дослідження екосистем заповідних територій ТБР-ЗП на основі наземних спостережень, технологій дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) та прогресивних інформаційних технологій.

№ п/п	Основні завдання в рамках пріоритетного напрямку	Відповідальна організація та учасники	Відповідальні виконавці, підписи
1	Створення географічної інформаційної системи (ГІС) Транскордонного біосферного резервату "Західне Полісся" (ТБР-ЗП) на основі структури екологічно-орієнтованої ГІС ШНПП	ФМІ за участі ЦАКДЗ, ІБ, ШНПП, ПДС ННЦ ІГА, ДНТЦ "Центрдержрідючість", наукові і природоохоронні станови Польщі і Білорусі	Муравський Л.І.
2	Комплексні моніторингові дослідження на основі ДЗЗ та наземних спостережень стану природно-територіальних комплексів заповідних територій західного Полісся	ФМІ за участі ЦАКДЗ, НЛТУ, ШНПП, ІБ, ПДС ННЦ ІГА, ДНТЦ "Центрдержрідючість"	Кошовий В.В.
3	Створення бібліотеки прецизійних спектральних вимірювань типових зразків рослинності, ґрунтів та інших природних і штучних об'єктів на території ШНПП	ЦАКДЗ за участі ІБ, ФМІ, ШНПП	Попов М.О.
4	Екологічна диференціація біотопів ШНПП, їх порівняльний аналіз на основі методики синфітоіндикації з метою забезпечення екологічного моніторингу	ІБ за участі ШНПП	Дідух Я.П.
5	Картування і аналіз довготривалих (десятки років) змін земних покривів ШНПП за часовими рядами багатоспектральних космічних знімків	ЦАКДЗ за участі ІБ, ФМІ, ШНПП	Козлова А.О.
5	Кількісне оцінювання складності ґрунтового покриву	ПДС ННЦ ІГА за участі ДНТЦ "Центрдержрідючість"	Гаврилюк В.А.
6	Флуоресцентне експрес-тестування рослинного покриву ШНПП. Формування бази даних про стресову адаптованість рослин на території прогнозованого впливу Хотиславського кар'єру	НЛТУ	Копій Л.І.

2. Розроблення наукових засад адаптації технологій і систем управління екосистемами заповідних територій Західного Полісся з урахуванням глобальних кліматичних змін та інтенсифікації техногенних навантажень.

№ п/п	Основні завдання в рамках пріоритетного напрямку	Відповідальна організація та учасники	Відповідальні виконавці, підписи
1	Розширення і технічне удосконалення існуючої мережі тестових ділянок системи комплексного екологічного	ФМІ за участі ШНПП, ЦАКДЗ, ІБ, ПДС ННЦ ІГА, НЛТУ, ДНТЦ	Кошовий В.В.

ШАЦЬКА МІЖВІДОМЧА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЕКОЛОГІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ

19 жовтня 2012

	моніторингу (КЕМ) для довготривалого екологічного моніторингу на трансекті Хотислав-Світазь.	“Центрдержродючість”	
2	Комплексні моніторингові дослідження на основі ДЗЗ та наземних спостережень на тестових ділянках системи КЕМ: - гідрологічного режиму (рівень ґрунтових вод, водно-температурний режим ґрунтів, поверхневі води); - стану лісових екосистем; - стану берегової лінії озер та торфових боліт; - динаміки чисельності та структури популяцій біоіндикаторів.	ФМІ за участі ШНПП, ЦАКДЗ, ІБ, ПДС ННЦ ІГА, НЛУ, ЛНТУ, ДНТЦ “Центрдержродючість”	Кошовий В.В.
3	Синтез результатів моніторингових досліджень техногенного впливу на процеси в екосистемах регіону ШНПП і підготовка рекомендацій щодо зменшення цього впливу.	ШНПП за участі ФМІ, ЦАКДЗ, ІБ, ПДС ННЦ ІГА, НЛУ, ЛНТУ, ДНТЦ “Центрдержродючість”	Юрчук П.В.
4	Розроблення наукових засад оцінювання впливу кліматичних змін (КЗ) та антропогенних факторів (АФ) на трансформацію компонентів біогеосистеми ТБР-ЗП	ФМІ за участі ЦАКДЗ, ІБ, ШНПП, ПДС ННЦ ІГА, НЛУ, ЛНТУ, ДНТЦ “Центрдержродючість”	Кошовий В.В.
5	Прогнозні оцінки можливих економічних втрат, обумовлених впливом промислового освоєння крейдового родовища «Хотиславське»	ДНТЦ “Центрдержродючість” за участі ШНПП, НЛУ, ПДС ННЦ ІГА, ЛНТУ	Зінчук М.І.
6	Оцінювання агроекологічного стану осушуваних земель методами ДЗЗ	ПДС ННЦ ІГА за участі ВЦ “Облдержродючість” та ЦАКДЗ	Гаврилюк В.А.
7	Розроблення наукових засад ранньої діагностики та оперативного прогнозування якості довкілля в межах імовірного розвитку депресійної лійки Хотиславського кар’єру та аероекологічного транскордонного забруднення	НЛТУ	Копій Л.І.
8	Розроблення наукових засад побудови інформаційно-діагностичних систем збалансованого ресурсокористування і прогнозування кількісних і якісних параметрів лісотвірних процесів на території Західного Полісся	НЛТУ	Копій Л.І.

Схвалено Координаційною Радою Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії на засіданні 19 жовтня 2012 року.

Голова Координаційної Ради
академік НАН України

В.В. Панасюк

19 жовтня 2012

*Додаток 4
до протоколу засідання КР
Шацької МНДЕЛ
від 19.10.2012р.*

**Персональний склад членів Координаційної Ради
Шацької міжвідомчої науково-дослідної
екологічної лабораторії**

- Голова:** **Панасюк Володимир Васильович**, Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка Національної академії наук України, директор, академік НАН України.
- Заступники голови:** **Дідух Яків Петрович**, Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного Національної академії наук України, завідувач відділу, член-кореспондент НАН України.
Кошовий Володимир Вікторович, завідувач Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії, Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка Національної академії наук України, завідувач відділу, к.т.н.
- Секретар:** **Альохіна Ольга Володимирівна**, Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка Національної академії наук України, м.н.с..
- Члени:** **Туниця Юрій Юрійович**, Національний лісотехнічний університет України Міністерства освіти і науки України, ректор, академік НАН України.
Юрчук Петро Володимирович, Шацький національний природний парк Державного Комітету лісового господарства України, директор.
Черінько Павло Миколайович, Президія НАН України, Науково-організаційний відділ, керівник сектору природокористування та охорони природи, к.ф.-м.н.
Лялько Вадим Іванович, Центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України, директор, член.-кор. НАН України.
Попов Михайло Олексійович, Центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України, заступник директора, д.т.н.
Божидарнік Віктор Володимирович, Луцький національний технічний університет, ректор, д.т.н., професор.
Гаврилюк Володимир Андрійович, Поліська дослідна станція Національного наукового центру “Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О.Н. Соколовського” Української академії аграрних наук, директор, к.с.-г.н.

19 жовтня 2012

Зінчук Микола Іванович, Волинський центр охорони родючості ґрунтів і якості продукції “Облдержродючість”, директор, к.с.-г.н.

Мольчак Ярослав Олександрович, Навчально-науково-виробничий інститут ресурсозбережень та будівництва Луцького національного технічного університету, директор, д.г.н., професор.

Копій Леонід Іванович, Національний лісотехнічний університет України Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри екології, д.с.-г.н., професор

Яценко Павло Тихонович, Інститут екології Карпат Національної академії наук України, вчений секретар інституту, старший науковий співробітник, к.б.н.

Шевчук Михайло Йосипович, Східно-Європейський університет ім. Л. Українки, завідувач кафедри ботаніки і садово-паркового господарства, д.с.-г.н., професор

Муравський Леонід Ігорович, Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка, завідувач відділу оптико-електронних інформаційних систем, д.т.н.

Найда Володимир Степанович, голова Шацької районної держадміністрації.

Затверджено на засіданні Координаційної ради Шацької МНДЕЛ (протокол № 3 засідання Координаційної ради Шацької МНДЕЛ від 19.10.12 р.)

Голова Координаційної Ради
академік НАН України

В.В. Панасюк

19 жовтня 2012

Додаток 5
до протоколу засідання КР
Шацької МНДЕЛ
від 19.10.2012р.

У Х В А Л А
засідання Координаційної Ради
Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії
(Шацька МНДЕЛ)
від 19 жовтня 2012 року

Заслухавши і обговоривши вступне слово Голови Координаційної ради, короткі інформації представників організацій учасників Шацької МНДЕЛ про основні результати діяльності лабораторії за період 2009÷2012 рр. і пропозиції щодо Програми наукових досліджень Шацької МНДЕЛ на період 2013÷2015 рр. ухвалили:

1. В цілому діяльність Шацької МНДЕЛ за період 2009÷2012 рр. схвалити.
2. Відзначити, що проведена значна робота з питань оцінювання стану та розвитку екологічної ситуації на території Західного Полісся, про що свідчить публікація таких важливих праць: *Earth systems change over Eastern Europe* / за ред. П.Я. Гройсмана, В.І. Лялька. - Національна академія наук України. - К. : Академперіодика. – 2012. - 488 с. (на англ. мові); *Three Polesyes – Common Strategy of Preservation and Ecological Usage of the Natural Heritage of the Belarusian-Polish-Ukrainian Borderland* / Edit. by Sergei Matunin and dr. Pawel Koscielecki. – Brest: ИП Телеш. -2009. – 82 с. (на англ., пол., рос. та укр. мовах); *Створення Транскордонного біосферного резервату та регіональної екологічної мережі в Поліссі* / Зб. наук. статей за ред. Я.П. Дідуха та П.М. Черінька. – Київ: Національний комітет України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера». – 2008. – 228с.
3. Відзначити, що 5 вересня 2012 р. у Варшаві організовано та проведено видачу сертифікатів ЮНЕСКО про створення транскордонного біосферного резервату «Західне Полісся», яке було підготовлено зокрема і за участі організацій-учасників Шацької МНДЕЛ.
4. Розроблена та вперше впроваджена на природно-заповідних територіях Західного Полісся екологічно-орієнтована геоінформаційна система Шацького НПП, призначена для збору, архівування та аналізу даних про стан природно-територіальних комплексів та динаміку його змін на території парку. Робота виконана спільно Фізико-механічним інститутом ім. Г.В.Карпенка НАН України, Шацьким НПП, Науковим центром аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України та Інститутом ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України в рамках відомчих замовлень цих наукових установ та цільової програми НАН України GEO UA. Результати наукових досліджень увійшли у Звіт Мінприроди України за 2011 рік про виконання загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України.
5. Відзначити, що Фізико-механічний інститут ім. Г.В.Карпенка НАН України та Шацький НПП вперше в зоні прогнозованого впливу Хотиславського кар'єру сворили систему комплексного екологічного моніторингу цієї території, яка поєднує наземні спостереження, зокрема, контроль рівня ґрунтових вод, застосування геоінформаційних технологій і космічні технології на основі методів дистанційного зондування Землі. Створення такої системи є актуальною проблемою і єдиним на даному етапі розвитку проблеми Хотиславського кар'єру ефективним засобом своєчасного виявлення негативних змін у екологічній ситуації у природному середовищі цього регіону. За результатами трирічних (2010-2012 рр.) спостережень виявлені певні зміни у стані екологічної ситуації в природних

ШАЦЬКА МІЖВІДОМЧА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЕКОЛОГІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ

19 жовтня 2012

екосистемах, зокрема, деяке зниження рівня ґрунтових вод у 2012 р. Однак на даний час ще не можна дати однозначної відповіді на те, що переважає у формуванні цих змін – природний кліматичний фактор чи антропогенний. Це зумовлено у першу чергу тим, що дослідні свердловини є на значній відстані від Хотиславського кар'єру. Необхідно використати свердловини, що знаходяться на значно меншій відстані до Хотиславського кар'єру, а також необхідно більш довготривалий період моніторингу, значно вищий рівень його технічного і фінансового забезпечення та об'єднання зусиль України і Білорусі у проведенні такого моніторингу.

6. Враховуючи деякі кадрові зміни, що відбулися в організаціях учасниках Шацької МНДЕЛ, внести зміни та затвердити новий список членів Координаційної Ради:

- Юрчук П.В. - Шацький національний природний парк, директор;
- Найда В.С. – Голова Шацької райдержадміністрації;
- Копій Л.І. – Національний лісотехнічний університет України, зав. кафедри екології, д.с.-г.н., професор;
- Шевчук М.Й. - Східно-Європейський університет ім. Л. Українки, завідувач кафедри ботаніки і садово-паркового господарства, д.с.-г.н., професор.

7. Затвердити Програму наукових досліджень Шацької МНДЕЛ на період 2013÷2015 рр. з урахуванням уточнень і доповнень, які зробили організації-учасники Шацької МНДЕЛ, під час обговорення проекту (Додаток 5).

Ухвала затверджена одногolosно.

Голова Координаційної ради
Шацької МНДЕЛ,
академік НАН України

В.В. Панасюк

Секретар КР Шацької МНДЕЛ

О.В.Альохіна